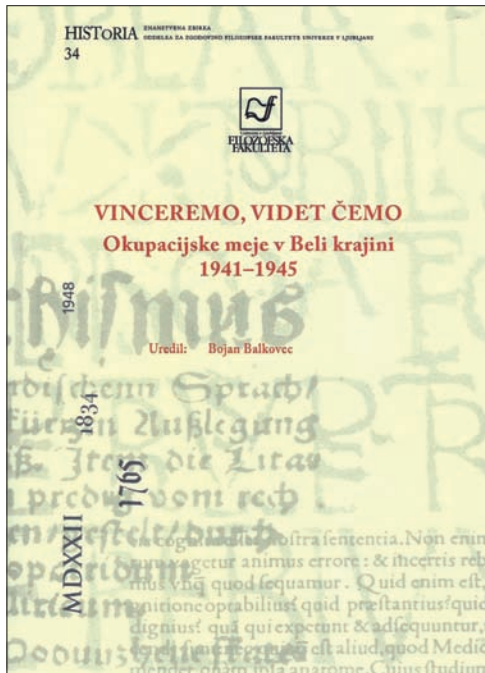

Bojan Balkovec (urednik):

Vinceremo, videt ćemo: Okupacijske meje v Beli krajini 1941–1945

Historia 34

Ljubljana 2020: Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 142 strani, ISBN 978-961-06-0316-0 (tiskana različica), ISBN 978-961-06-0314-6 (elektronski vir)

V sklopu projekta »Napravite mi to deželo nemško... italijansko... madžarsko... hrvaško! Vloga okupacijskih meja v raznarodovalni politiki in življenju slovenskega prebivalstva«, ki je potekal med letoma 2017 in 2020, je bilo izdanih več publikacij. Ena izmed njih je izšla kot 34 številka znanstvene zbirke *Historia*, ki jo izdaja Oddelek za zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, z naslovom *Vinceremo, videt ćemo: Okupacijske meje v Beli krajini 1941–1945*. Avtorji besedil so zgodovinarji, ki so sodelovali pri projektu in s svojimi prispevki osvetljujejo dogajanje na obmejnem območju Bele krajine v času okupacije. Pri projektu so sodelovali tudi sodelavci Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, ki so za publikacijo izdelali tematske zemljevide.

Poleg zbiranja arhivskega gradiva (besedilno, slikovno, kartografsko), je bilo veliko projektne dela opravljene na terenu, predvsem z iskanjem in beleženjem ustnih virov. Prav ti so v veliki meri pomagali avtorjem prispevkov k boljši razjasnitvi dogajanja na takratnem obmejnem območju Bele krajine. Območje med reko Kolpo in Gorjanci je v tistem času zasedla Kraljevina Italija, ki je mejo vzpostavila z vzhodno ležečo neodvisno državo Hrvaško (NDH).

Božidar Flajšman je v prispevku, ki ima enak naslov kot publikacija, opisal okupacijsko območje Bele krajine. Na konkretnih primerih je izpostavil posebnosti posameznega obmejnega območja, ki jih je podkrepil z arhivskim besedilnim in slikovnim gradivom ter pričevanjem domačinov. Posebno sporočilno vrednost ima zgodba, ki je botrovala naslovu prispevka in publikacije. Na fasado nekdanjega župnišča v Sinjem Vrhu pri Vinici je italijanska vojska napisala »VINCEREMO« (slovensko: zmagali

bomo), ki je viden še danes. Po pričevanju domačina, so domači antifašisti dopisali »VIDET ČEMO«, ki okupatorju vsekakor ni bil všeč, je pa jasno pokazal uporniško držo in nezadovoljstvo prebivalstva.

Blaž Štangel je v prispevku z naslovom »*Italijanska zapora meje z Neodvisno državo Hrvaško v Beli krajini*« podrobno opisal italijanske načrte ožičene in vojaško utrjene meje z NDH, ki je potekala od tromeje Nemčija-Italija-NDH pri Gadovi peči, po grebenu Gorjancev do vasi Rosalnice pri Metliki. Utrjevanje meje ni bilo nikoli zaključeno, prav tako pa ni doseglo glavnega namena, da prepreči prehajanje partizanskih enot.

Blaž Štangel je objavil tudi prispevek z naslovom »*Italijanske vojaške postojanke v Beli krajini in partizanska obveščevalna dejavnost*«. S pomočjo ohranjenih dokumentov in skic si bralec lahko predstavlja, kako so bili vojaško utrjeni in ožičeni posamezni kraji, prav tako pa tudi trasa belokranjske železnice, ki je bila za oskrbovanje italijanske vojske velikega pomena. Zelo zanimivo je gradivo obveščevalcev, ki jih je partizanska vojska potrebovala za usmerjanje svojih dejavnosti.

Bojan Balkovec je poleg uredniškega dela objavil tudi prispevek z naslovom »*Zilje – zgodba malega kraja*«. Leta 1942 je v manjšem obmejnem naselju, ki zaradi dvignjene lege nad reko Kolpo nudi odličen razgled, italijanska vojska postavila utrjeno postojanko. Bralec se seznanja s popolnoma vsakdanjimi izzivi, s katerimi so se soočali domačini, saj so živeli med okupacijsko vojsko v vasi ter partizani v okolici. Nevarno je bilo lahko tudi običajno delo na polju ali otroška igra, saj so občasno in povsem brez nadzora nanje streljali ustaši z drugega brega reke Kolpe. Kljub relativno uspešnemu sobivanju, pa se zaradi krepitve partizanskega upora v Ljubljanski pokrajini domačini niso mogli izogniti italijanske-mu izgonu civilnega prebivalstva v internacijo. Številni se žal niso vrnili.

Publikacija nazorno in konkretno osvetli življenje na obmejnem okupiranem območju med drugo svetovno vojno. Ohranjenega gradiva je malo, zato je imelo velik pomen terensko delo in iskanje ustnih virov. Sporočilo pa ostaja jasno, preprečiti pozabo na čas vojne in trpljenje lokalnega prebivalstva ter razmislek o postavljanju vsakovrstnih meja.

Monografija je prosto dostopna na spletnem naslovu: <https://doi.org/10.4312/9789610603146>.

Primož Gašperič